

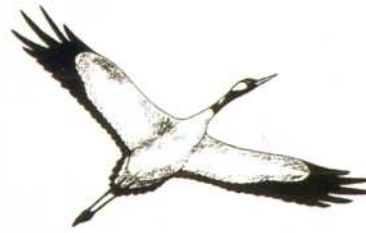

Foto: Lars Nilsson

Midnatt över Kollsjön vid midsommartid. Bilden tagen under kollsjövandringen

Leksands Fågelklubb
Arkivex.
Sunnanäng 35
793 90 LEKSAND

S 20

Fåglar i Leksand

En tidskrift från Leksands fågelklubb

1999 Nr 3

Redaktionen

Ansvarig utgivare

Redaktör/Layout

Lars Nilsson 0247-333 92

Västannor 20671

793 50 Leksand

E-mail: lars.n@ebox.tninet.se

Redaktion

Bogdan Persson 0247-154 76

Staffan Müller 0247-611 06

Sören Stenberg 0247-349 93

Adressändringar

Henry Pollack 0247-409 64

Klockarvägen 4

793 41 Insjön

E-mail: zyg693p@tninet.se

Utgivning och medlemskap

Tidskriften utges av Leksands fågelklubb och utkommer med 4 utgåvor per år.

Medlemmar erhåller tidningen utan extra kostnad.

Medlemskap i Leksands fågelklubb kostar 100 kr/år.

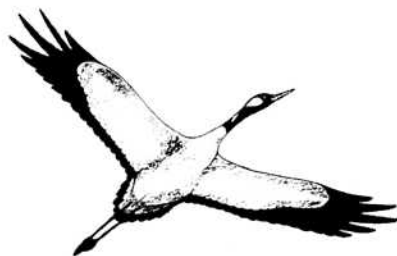
Familjemedlemmar och ungdomar (20 år eller yngre) betalar 30 kr/år

Avgiften sätts in på

Pg. 438 26 34-6 eller

Bg. 456- 4373

c/o Leksands fågelklubb.

Innehåll

3. Ledare.
6. Fågelholkar.
9. Sveriges bästa Kungsörnsåtel.
10. Havsörnen jagar över Limsjön.
11. Rapport från Berguvsprojektet.
12. Fåglarna kläder, del III.
15. Falkarna vinner mark.
17. Ringmärkn. vid Limsjön under 1900-talet
18. En Öländsk resa, 12 - 15 Aug. 1999.
22. 5 Frågor.
23. Med en amatörskådare runt Limsjön.
24. Rovdjur och vissa människor.
26. Rapport från storholksprojektet.
27. Club 300 stödjer projekt i Leksand.
28. Nya medlemmar.
29. En enbent Kungsörn - fortsättning.
30. En sommar vid falkberget.
32. Historien bakom bilden.
34. Gladan dansar över Fyledalen.
36. Gryssenstugan - uthyres!
37. Fågelklubbens rovfågelprojekt.
38. Tub eller kikarköp.
39. Leksands Fågelklubb - Organisation.

Omslagsbild: *Sidensvans* *Bombycilla garyllus*

Foto: *Sören Stenberg*

ISSN: 1402-5523

Ledare

Lars Nilsson

Kung Bore har vässat tänderna, sliter i träden så att löven virvlar och far, de flesta fåglarna flyr som i panik mot vänligare områden. Vi är bara ett fåtal arter kvar som skall trotsa kylan, mörkret och snön. Vissa går i ide, andra får äta hela tiden för att klara livet, en del får stryka runt vedspisen för att hålla värmen.

Alltnog så brukar våren snart dyka upp bakom snödrivorna och vårsolen får fart på de frusna själar som klarat sig från köldens och mörkrets käftar. Att äta och hålla värmen blir ett sätt att leva under denna period, kanske kan vi även krypa lite närmare varandra för att därigenom sprida glädje och värme

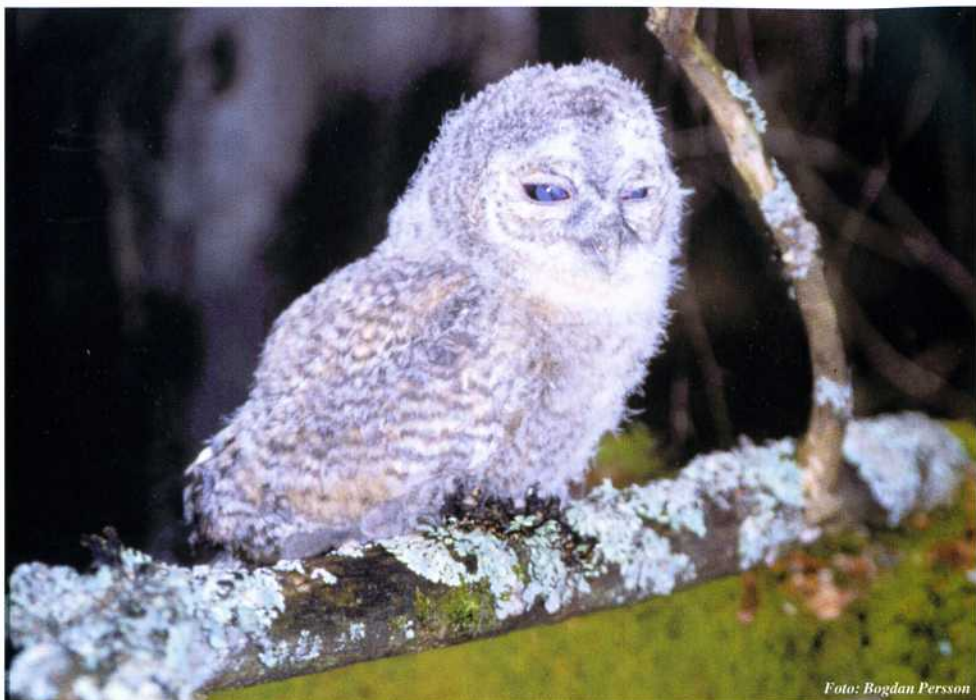
För att summera fågelåret 1999 och försöka göra ett litet bokslut så kan vi fortfarande suga på karamellen efter en sommar som till sist blev riktigt varm och vänlig. De flesta fåglar verkar med anledning av detta ha haft ett bra år och många arter har överträffat sina senaste års häcknings resultat. De flesta rovfåglar har gått fram ovanligt bra, kanske ett tecken på anpassning och att även födotillgången är bra och inte minst att den är giftfri.

Limsjön fortsätter att utvecklas och nya arter hittar sin plats i denna unika biotop som står som ett smycke i gryning och solnedgång. Andra områden är på väg att skyddas mot skövling, även detta som ett försök för att öka den biologiska mångfalden och ge kvalitet åt de arter som har en smalare ekologisk profil.

Rädda Naturen ! Som en gåva till våra barn.

Ha det och på återseende

Lars N.

Kattuggla-juv. *Strix aluco*

Foto: Bogdan Persson

Sparvuggla, *Glaucidium passerinum*

Foto: Bogdan Persson

Pärluggla-juv. *Aegolius funereus*

Foto: Bogdan Persson

Fem fåglar på varsin gren.

Entita
Blåhake
Röd hake
Mindrekorsnäbb
Sommargylling

Konstnär, Tommy Stenberg
från Natursnokarna

Fågelholkar

Sören Stenberg

Det är alltid rätt tid att sätta upp fågelholkar. Holkarna används nämligen, under icke häckningstid, som övernattningsplatser. Speciellt viktigt är det på vintern för fåglarna, att hitta en ihållighet, som skydd mot vintern och kylan

Holkar kan man köpa i handeln, men att tillvärka dem själv är inte alls svårt. I *Viking Olssons* bok "Fågelholkar" kan man lära sig det mesta i ämnet och den finns på biblioteket (åtminstone här i Leksand).

De vanligaste holkarna är småfågelholkar, starholkar och uggle-/andholkar.

· Småfågelholkar (mesar, svartvit flugsnappare, rödstjärt): ingångshål ca 3 cm, invändigt bottenmått 10x10 cm och hela holkens höjd ca 25 cm.

· Starholkar (stare, nötväcka, tornsvala, göktyta): ingångshål ca 5 cm, invändigt bottenmått 15x15 cm och holkens höjd ca 35 cm.

· Uggle-/andholkar (kattuggla, pärluggla, knipa): ingångshål ca 12 cm, invändigt bottenmått 20-25 cm och holkens höjd minst 50 cm.

Storskrake och slaguggla: lika som föregående, men med minst 15 cm ingångshål.

I övrigt kan holkarna se nästan hur som helst. Botten kan vara rund, fyrkantig eller trekantig. Ingångshålet likaså. Det går t.ex. lika bra att inte tillverka något hål, utan man gör framsidan lite kortare, så att öppningen blir mellan taket och framsidan. (På en småfågelholk blir det då en springa på ca 3 x10cm.)

Spikarna måste slås igenom bakstycket och fästribban och bockas. Om inte, kan hokarna ramla ner efter några år, med fästribban kvar i trädet. Likaså bör spikarna som slås in i levande träd, inte slås ända in, utan lämnas någon cm och bocka spikarna *lite uppåt*. I annat fall ramlar hela holken ner när spikarna "vuxit in" i trädet!

Tänk på att ugglor och änder inte bygger något eget bo och deras holkar måste fyllas med 5-10 cm kutterspån eller sågspån. Det sitter många and- och uggleholkar i skogarna som aldrig kommer att bli bebodda! I sällsynta fall har jag sett ägg lagda direkt på en hård träbotten. I samtliga fall har ett eller flera ägg gått sönder och därmed övergivits.

Vid holkuppsättning spelar väderstrecken ingen roll, men helst inte åt söder om solen kan lysa på holken hela dagen. Ugglor och änder vill ha öppet framför holken så att de lätt kan flyga in och ut och holken bör sitta på minst tre meters höjd. Uggle- och starholkar behöver aldrig eller sällan rengöras. Andholkar kan innehålla många rötägg som bör kastas ut. Småfågelholkar måste rensas efter varje häckning. Blir det fågellöss i

dem, går ingen fågel in i holken. Gör gärna småfågelholkarna och starholkarna öppningsbara, så kan man också studera utvecklingen från ägg till utväxta ungar. Det bekommer inte fåglarna något. Kolla förslagsvis en gång i veckan. (De kan inte känna din lukt).

Sätt upp en eller flera fågelholkar nära fröautomaten så har fågelbordets gäster (av dem som är hålbbyggare) både mat och husrum!

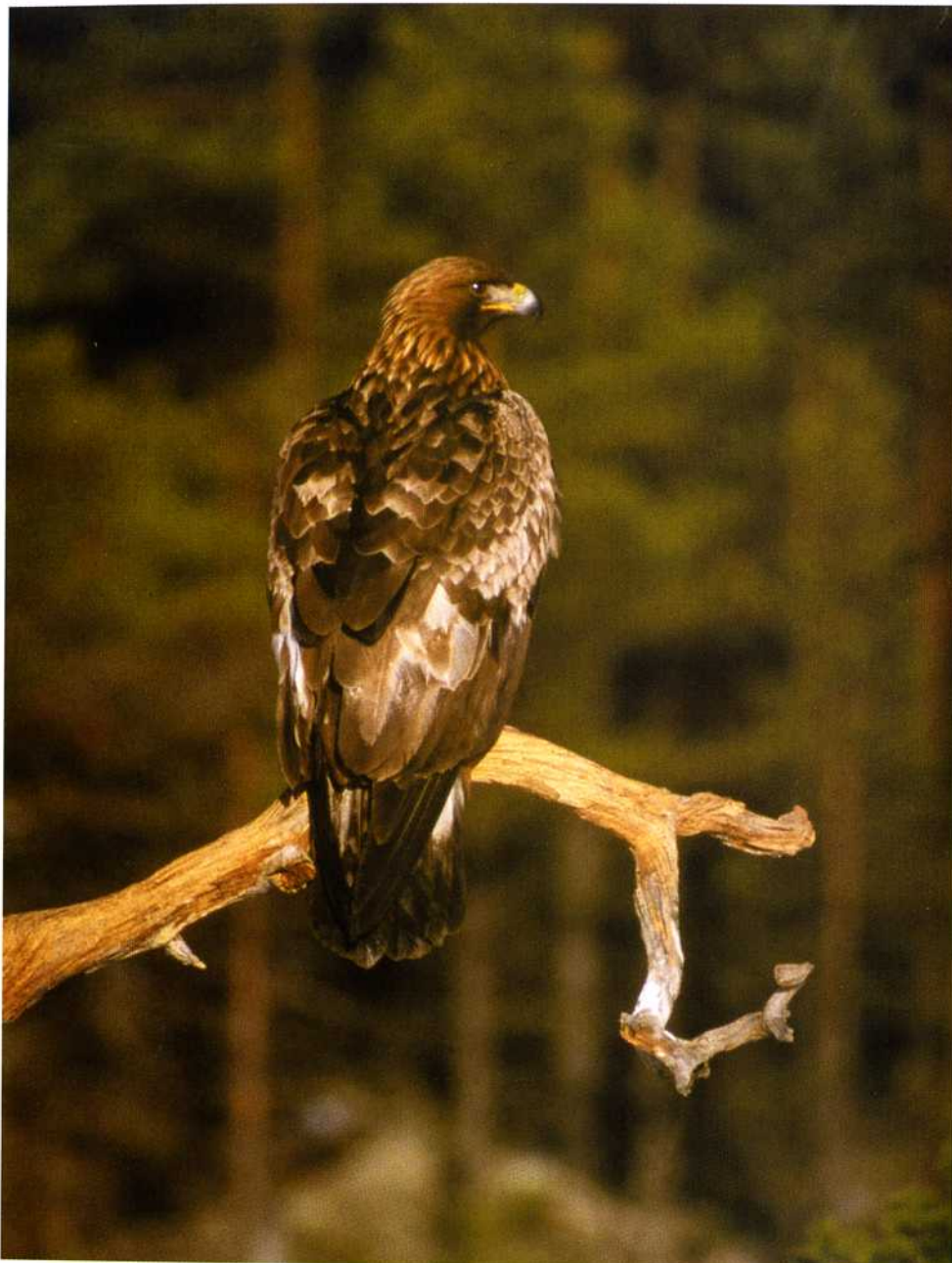
Böcker som rekommenderas att läsas i vintermörkret (Leksands bibliotek):

- **Örnar** - David Jones
- **Ladrikets fåglar** - Olle Hedval / Jens Wahlstedt
- **Lavskrikans rike** - Hannu Hautala
- **Havsörn** - Peter Gärdehag / Björn Helander
- **Barrskogens Fåglar** - Viking Olsson

Göktyta, *Jynx torquilla*

Foto: Sören Stenberg

Kungsörn, *Aquila chrysaetos*

Foto: Bogdan Persson

Sveriges bästa kungsörnsåtel!

Bogdan Persson

Den gångna örvintern har (ännu en gång) överträffat förväntningarna. Hela 47 kungsörnar räknades ihop, vid fågelklubbens åtel, då säsongen var över. Detta betyder att Leksands Fågelklubb numera bedriver Sveriges största kungsörnsåtel! Det finns någon enstaka utfodringsplats, söderut i landet, som kan stoltsera med större antal örnar om man räknar med havsörnen, men ingen åtel har haft den imponerande mängd kungsörnar som vi.

De ringmärkta örnarna som vi lyckats läsa av koden på, bekräftar ännu en gång att vi gästas av örnar från större delen av Norden. Man måste dock, komma ihåg att det endast är ett fåtal örnar som övervintrar i Leksand. De flesta stannar till vid åteln endast för att äta upp sig och drar sedan vidare. Ett stort tack till alla som på ett eller annat sätt bidragit till att örnutodringen har fungerat på ett exemplariskt sätt.

Jag är skyldig er läsare en fullständig lista på ringmärkta örnar som avlästes vid åteln under den gångna vintern 98/99. Här följer den:

***19/11-98**, samt ytterligare fyra tillfällen, t.o.m. den 12/3-99: Numera ettårig finsk kungsörn som tillbringade även större delen av vintern 97/98 hos oss. Avläsare var Sören Stenberg, Henry Pollack samt Bogdan Persson.

***12/12-98**: Adult kungsörn från Härjedalen på hela 20 vintrar. Avläst av Per Johansson.

***2/2-99**: Adultfärgad kungsörn från Norrbotten, 5 år gammal. Avläst av Bogdan Persson.

***13 och 14/2-99**: Ettårig kungsörn från Finland. Avläst av Bogdan Persson.

***12/3-99**: Ungfågel (ej fyllda ett år) Västerbotten. Avläst av Bogdan Persson.

***18/1-99** Slutligen får vi inte glömma den enbenta treåriga kungsörn som fångades in på Solleröskogarna och släpptes vid åteln.

På sidan 29 fortsätter historien om denna örn som jag skrev om i förra numret och som fått en helt fantastisk upplösning.

Vill du bli stödande medlem (örnfadder) i ÖRN-72?

Kostnaden är 100 kr/år och beloppet kan sättas in på

postgirokonto **83 36 72-9 (ÖRN-72)**

Som tack får du regelbunden information från det nordiska

örnarbetet samt tidskriften KUNGSÖRNEN 1 gång/år.

Havsörnen jagar över Limsjön!

Bogdan Persson

Det var torsdag, den 2 september. Första helgfria torsdagskvällen i månaden är det som vanligt månadsträff i klubblokalen vid Norsbro. Sin vana trogen är undertecknad något försenad. Medan jag håller på med att plocka ut grejer ur bilen, diaprojektorn och bilderna som skulle visas på mötet, kastar jag en blick över Limsjön. En mycket stor rovfågelsilhuett avtecknar sig mot förhösthimmelen. Örn!!!, skriker jag för full hals och hoppas att de som redan är i lokalen ska höra.

Ett ögonblick senare ramlar det ut folk nedför trappen på klubblokalen. Med tubkikare, handkikare och vad som nu finns till hands. Man ställer sig snabbt på linje vid strandkanten. Kalabalik är ännu större bland Limsjöns fåglar som far kors och tvärs över sjön. Havsörnen är på jakt! "Den jagar en vadare!", skriker någon, men korrigerar sig snart: "Nej, det är en gräsand!" Den enorma fågeln gör att man tappar storleksproportionerna helt.

Örnen förföljer anden i flykten och trots att den verkar röra vingarna mycket långsamt, medan gräsanden flaxar på för fullt, så är det dött lopp. Avståndet varken krymper eller ökar. Anden har några meters förspång. De flyger fram och tillbaka över vattnet medan hundratals andra fåglar flyger runt som om de inte visste vart de skall ta vägen. Gräsanden skulle lätt smita ifrån örnen om den flög in i skogen bland träd och buskar, men det gör den inte.

En vattenlevande fågel känner sig mest trygg vid vattnet. Därför försöker den inte lämna sjön. Efter några varv lägger örnen in en extra växel. Den flyger en aning snett uppåt för att få lite fallhöjd och då i "medlut" börjar den ta in på gräsanden. När bytet ser att rovfågeln snart är i stjärt-pennorna på den, så väljer den att slå ner

på vattnet och dyka. Örnen ryttlar över vattnet en stund och gör sedan en cirkel medan den väntar på att offret skall dyka upp igen.

När örnen är en bit ifrån kommer anden upp och ser örnen göra en ny attack. Det är bara att dyka igen. Örnen ryttlar, flyger runt i en cirkel och samma procedur upprepas gång på gång igen. Tio, femton, kanske tjugo gånger. Till slut är det endast frågan om vem som först blir trött, örnen på att ryttla, eller anden på att dyka.

Örnen ger till sist upp. Den sätter sig ner i starren. Kanske var den trots allt inte särskilt hungrig. Den försökte aldrig slå anden under ytan. Visserligen befann sig bytet i Limsjöns djupaste del, själva strömfåran, men anden kunde väl knappast se, från sitt läge under ytan, var örnen befann sig. Eller kunde den? Den dök aldrig upp till ytan då örnen var i omedelbar närhet, utan endast när den var på någorlunda tryggt avstånd. Örnen fick aldrig en chans att slå.

Under så gott som hela september fick man spridda rapporter på havsörn kring Leksand och den 20 september kom det besked från Mats Knuttson om två havsörnar över Limsjön! När får vi en häckning vid Siljan?

Rapport från berguvsprojektet.

Henry Pollak

Häckningsresultat 1999

Berguvsparen i voljärearna i Siljansnäs och Insjön fick i år tillsammans 6 ungar varav 2 dog strax efter kläckningen. 4 blev dock flygfärdiga och kunde efterhand släppas i det fria. I Siljansnäs blev en flygfärdig och den andra av de två dog. Den släpptes sedan direkt ur voljären i samband med besök från den ena av ungdomsgrupperna av natursnokarna.

I Insjön fick det etablerade paret i B-voljären sin vana trogen 3 fina ungar, 2 honor och en hane. Där släpptes en hona direkt från voljären, även där i samband med besök från den andra ungdomsgruppen. Den återstående honan släpps i Öje, medan hanen senare släpps i Sälen.

I A-voljären blev det efter ett otroligt uppvaktande av hanen till slut en sen häckning. Det blev endast ett ägg. När ungen sedan kläcktes överlevde den bara någon dag. Hur som helst verkar det som att de två gamla uvarna som parades ihop strax före häckningssäsongen, nu under sommaren blivit betydligt mera bekanta med varann och sitter för det mesta alldeles intill varann, vilket de inte gjorde före häckningen. Detta tyder på att det kommer att gå bra med framtida häckningar.

Uven på korset nära att dö

Uven som satt på kyrkans kors i Insjön och ropade till och från i över fem månader var med största sannolikhet en hona som vi släppte 1997. Detta med anledning av att honan kom in som konvalescent med något stympad stjärt från Bergsäng i norra Leksand. Samtidigt blev det tyst i Insjöns omgivning.

Denna hona släpptes i början av september, efter det att stjärtfjädrarna växt ut och någon dag senare hördes åter en uv ljuda från omgivningarna av Vattberget och vattentornet. Där hördes också "kyrkuven" ofta när den inte satt på korset eller vid badet nere vid sjön.

Pejling av frisläppta uvar

Eftersom det funderas runt avveckling av projekt Berguv Dalarna, och hur man ska förfara med de återstående avelsparerna, görs försök att släppa sändarförsedda avelsuvar, som pejlas så gott som dagligen av Kalle Bergström från Falun. Detta för att utröna, hur de kan klara sig på egen hand i naturen. Försöket har fallit väl ut i år och båda uvarna, som kommer från Bonnie Nilzons voljär i Gustavs har klarat tre veckor i det fria, läs slutet av september, och Kalle har hittat flera spybollar. Han har även sett byten i form av orre och ung duvhök, så det ser ut som att de klarar av födosöket. Spybollarna har visat rester av smågnagare.

Jag hade själv förmånen att få följa med på ett pejlingsuppdrag, och vi fick se båda uvarna, men de var ca 7 km från varandra den dagen. Det var mycket spännande och intressant, och när vi var nära honan, uppskattade Kalle avståndet till 50-100 m. Det märktes att han fått en hel del erfarenhet av den gamla pejlingsutrustningen redan, för när vi tagit några steg fick vi se den sittande på en rotvälta, mycket förmåligt högst 50 m framför oss i solen. Det var en syn som jag aldrig glömmer. Vi önskar Kalle och uvar lycka till och hoppas på häckning redan nästa år. Det vore väl en höjdare!

Fåglarnas kläder, del III

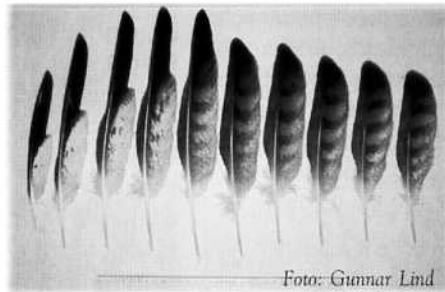
Staffan Lind

För att kunna artbestämma en enskild fågelfjäder bör man besitta vissa kunskaper om hur fåglarnas olika fjädertyper ser ut. Genom att titta på fjäderns form och storlek så kan man se var på fågeln den har suttit samt få en uppfattning om hur stor fågeln har varit. Då kan man även artbestämma den med hjälp av färgerna och eventuella mönster på den. I denna artikel ska jag beskriva hur de olika fjädertyperna ser ut. Jag ska även påpeka vad man ska titta på i första hand när man ska fastställa arttillhörigheten.

Det som är lättast att artbestämma är utan tvekan de stora konturfjädrarna, handpennor, armpennor och stjärtpennor. De är stora, i förhållande till kroppsduken, så att man ser både form och färg tydligt. Det går också bra att urskilja vissa mönster såsom streck, färgfält och vattringar. Många gånger är även biotopen och årstiden då fjädern hittades till stor hjälp vid artbestämningen. Då går det genast att utesluta vissa arter som ej finns i sådan biotop eller vid den tiden på året. Fåglar som finns här på sommaren kan till exempel uteslutas på sen höst, vinter och tidig vår. På samma sätt går det att räkna bort många kustfåglar i skogsmark och vise versa.

Handpennor

Handpennorna som sitter ytterst på fågelns vingar är vanligtvis tio till antalet men kan även vara någon eller några fler på vissa arter. De yttersta handpennorna är kortast för att hela tiden öka i längd inåt vingen till den längsta som är nummer 3-6 beroende på fågelart. De återstående handpennorna blir kortare igen och blir allt

Handpennor från en ung ormvråk. Lägga märke till fanens inskränkning på hp 1-5

mer likt armpennor. Det beror på vilken handpenna som är längst, och den inbördes längdskillnaden på dem, hur fågelns vingspetsar är formade. De kan vara alltifrån smala och spetsiga som en svala till breda och runda som en tofsvipa.

Det bästa kännetecknet för en handpenna är att den är lång och smal samt ganska rak sett uppifrån. Ser man den från sidan är den mer eller mindre böjd, lätt C-formad. På exempelvis höns-, och sjöfåglar är de ganska kraftigt böjda. Läger man fjädern på ett bord så att den ligger på spolens ända och på fjäder-spetsen blir det ett mellanrum på flera centimeter mellan bordsskivan och fjäderns mitt.

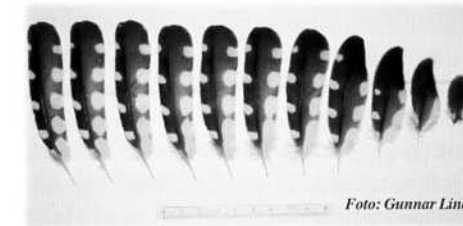
Handpennornas ytterfan är väldigt smala och ofta är den övre halvan av fanet betydligt smalare än på den nedre halvan. Det brukar vara en markant övergång från det bredare till det smalare ungefär mitt på fjädern. Denna inskränkning, fanet smalnar av, är annorlunda på de olika

handpennorna. Längre in på vingen sitter inskränningen högre upp på fjädern för att helt försvinna på de innersta handpennorna. Tydligast syns det på de fem yttersta pennorna. På ytterfanet kan man se de färgpigment som man ser på fågeln när den sitter, för på en sittande fågel ser man endast vingfjädrarnas ytterfan.

Innerfanet, som är mycket bredare, har även det en inskränkning. Denna inskränkning sitter alltid lite ovanför ytterfanets inskränkning. Färger och eventuella mönster syns mycket bättre på innerfanet eftersom dess yta är så stor. Det är vanligt med olika sorters streck vinkelrät ut från spolen samt ljusa och mörka färgfält på en annars enfärgad yta.

Armpennor

Armpennorna är de fjädrar som sitter på vingen mellan handpennorna och fågelkroppen. Antalet armpennor varierar kraftigt mellan olika fågelfamiljer. För att nämna några så har de flesta tättingar nio stycken, ugglor 14 st. och måsfåglar har en bra bit över 20 st.

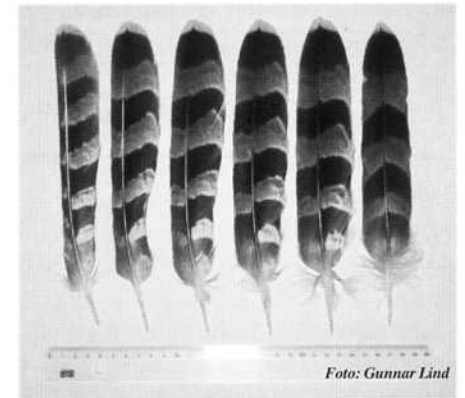
Armpennor från en större hackspett. De är långböjda och har rundade toppar

Armpennor är ganska jämbreda och mer eller mindre böjda, sett uppifrån, topparna är ganska avrundade. De är kortare än handpennor. Den yttersta brukar vara lika lång som den innersta handpennan, sedan blir de kor-

tare ju längre in på vingen de sitter förutom hos vissa arter som t.ex. ärlor och piplärkor där de 2-3 innersta armpennorna är längre än de övriga. Även på dessa fjädrar är ytterfanet smalare än innerfanet.

Stjärtpennor

De allra flesta fågelarter har tolv stjärtpennor, men det finns de som har något färre och en hel hop som har betydligt fler. Göken t.ex. har endast tio stycken, tjädern däremot har så många som 18 st. och svanar en bra bit över 20 st.

Halva stjärten från en ung duvhökshanne. Stjärtpennor är långa och raka förutom den typiska vinklingen nertill.

Stjärtpennorna varierar väldigt mycket både i storlek och form. De kan till och med skilja på dem mellan unga och gamla fåglar inom samma art. Ladusvalans ungar, som saknar de långa stjärtspröten, har kortare yttre stjärtpennor jämfört med de gamla fåglarna. Något annat som är vanligt, främst bland småfåglar, är att de unga individerna har spetsigare stjärtpennor än de äldre.

Trots detta är det lätt att urskilja en stjärtpenna från några vingpennor eftersom de har vissa karakteristiska särdrag. De är väldigt

raka förutom en markant vinkling på spolen där fanen börjar, detta gäller ej de mittersta pennorna som är helraka. Ytterfanet är precis som på vingpennorna smalare än innerfanet. De inbördes längderna på stjärtpennorna beror på vilken art det rör sig om. På arter som svalor, siskor och glador som har klykformad stjärt är det de yttre pennorna som är längst för att bli allt kortare mot mitten. Motsatsen finner vi hos långstjärtade arter såsom skata, alfågel och stjärtand samt fasan vars mellersta stjärtpennor är extremt långa. På många andra fåglar är de i stort sett lika långa.

Hos en grupp fåglar, hackspettar, är de mellersta stjärtpennorna väldigt styva eftersom de tjänstgör som ett stöd när spetten sitter och hackar på en trädstam.

Kroppsdun

Dunen utseende varierar mycket beroende vart på kroppen de sitter. Jag ska inte gå in på dem så grundligt eftersom de är väldigt svåra att artbestämma, men generellt sett kan man säga följande: Övre vingtäckare påminner om små hand- och armpennor, de har riktiga fan. Undre vingtäckare är däremot ganska tunna, utan egentliga fan samt relativt små och raka. Övre stjärttäckare är långa och ganska smala, på dess övre del är det ett riktigt fan medan nederdelen består av strålar som ej fäster samman. De undre stjärttäckarna saknar helt fan och är väldigt långa och yviga. Bröstdunen är små och breda, sett från sidan är de kraftigt

böjda. Ryggfjädrarna är också böjda men mest om man ser dem uppifrån, de är för övrigt större och spetsigare än bröstdunen.

Artbestämning

När man ska artbestämma en fjäder bör man börja med att fastställa vilken fågelgrupp den kommer ifrån. Den kan t.ex. härröra ifrån en sjöfågel, måsfågel, hönsfågel, rovfågel, ugglor, kråkfågel eller varför inte från en småfågel. Ugglor är lättast att känna igen eftersom dess fjädrar är alldeles ludna på fanens ovansidor. När man tror sig veta vad den har tillhört går man vidare genom att avgöra vilken typ av fjäder det är, handpenna, armpenna eller stjärtpenna. Det är dessa fjädrar som är lättast att artbestämma. Att enbart titta på kroppsdun är väldigt svårt, men de kan vara till god hjälp i kombination med några större fjädrar. På dunen ser man hur fågelkroppen har varit tecknad, de kan vara enfärgade, vattrade, droppfläckade eller tvärbandade.

För att gå vidare med de stora fjädrarna så får man till att börja med använda sig av uteslutningsmetoden. Många fåglar saknar de färger som fjädern har och andra arter finns inte i den biotopen där den hittades, även längden på den kan vara till stor hjälp. Tänk på att en mörk fjäderspets och/eller ett eller flera tvärstreck över den bildar ving- och stjärtband på fågeln där det sitter en hel rad med liknande fjädrar.

Är du intresserad av IT eller Media ?

Vi, Leksands Fågelklubb har för avsikt att uppdatera web-siten under Leksands Kommuns domän. Likaså har vi planer på att höras i Radio Leksand under kommande Vår. Är Du intresserad, har ideer hur vår site skall se ut eller vill jobba med Radio.

Hör av dig till Lars Nilsson tel 0247 - 33 392

Falkarna vinner mark

Lars Nilsson

Med förra årets glada nyhet i minnet då vår hane C2, släppt på lokalen LB -96 och som observerades under hel förra sommaren, kan vi nu glädja alla med att han hittat en fästmö.

En vacker Halländska gjorde följe med vår falkmas upp till en klipphylla i det vackra Dalarna under början av April, där de setts tillsammans under hela sommaren. Eftersom honan är född 1998, märkt som bounce av Peter Lindberg, så lyckades paret inte gå till häckning i år. Jag kan i all hemlighet berätta att de gjorde upprepade försök under ett par månader dock utan synbart resultat. Paret har dock etablerat sitt partnerskap och uppvisat alla tecken på att de bestämt sig för varandra.

Hanan har, som brukligt för Pfalken, vid upprepade tillfällen överlämnat byten till honan och även valt ut lämplig bohylla. De har jagat tillsammans under sommaren och kontinuerligt uppehållit sig vid den utvalda bohyllan. Överlever de till våren nästa år så kan vi räkna med den första kända häckningen i Dalarna på snart fyrtio år. Så låt oss hålla tummarna att de överlever vinterns strapatser. Vi har i år fått in många observationer av Pfalk under sommaren lite varstans i Dalarna, vilket bevisar att antalet falkar ökat som ett resultat av sex års utsättningar.

Det känns spännande att i denna nya situation då Pfalken gjort sin första etablering i ett gammalt falkberg dra fram historien ur dammiga gömmor och forska hur det såg ut innan tragedin med bl.a. miljögifterna började under femtio talet.

Idag är vi många som hittat fågelskådning som en form för rekreation, underbara möten och fantastiska upplevelser. Hur såg det då ut långt tillbaka? Det var inte alltför många

som ägnade sig åt fågelskådning och framför allt inte åt att dokumentera sina iakttagelser. Idag är vi många som spanar fågel och doumenterar med både bild och text; en folk-rörelse på frammarsch.

Jag har dock förmånen att känna endel intressanta ornitologer som i sitt yrke ofta haft liknande arbetssätt med att dokumentera och anteckna. Martin Lekselius som under sitt yrkes verkamma liv arbetade som lant-

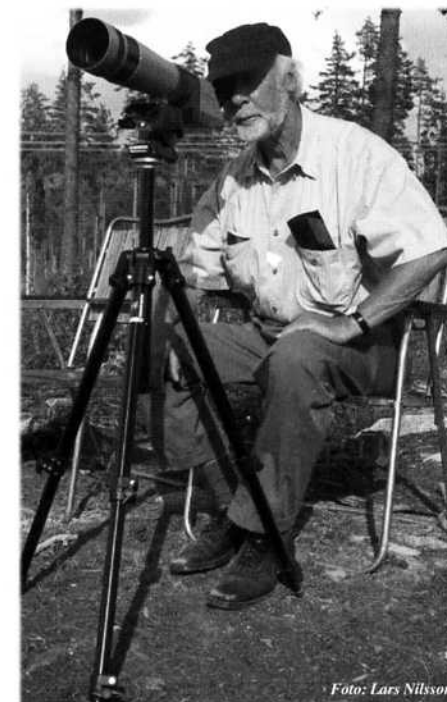

Foto: Lars Nilsson

Martin Lekselius spannar efter Pfalk

mätare ägnade mycken tid åt att studera Pilgrimsfalkar. Martin, som idag bor i Göteborg, följer vårt arbete, med att återinföra falken, med största intresse. Martin har bott en stor del av sitt liv i Västnorrland och hade därför kontinuerlig koll på bergen från mitten av 20-talet till en bit in på 50-talet. Martin har

Foto: Okänd

Pilgrimsfalk fotograferad i Gagnef

gett mig många berättelser om hur han ringmärkte och även fotograferade falk i de berg där jag nu med största spänning spanar varje år för att hitta en häckning. Det är då man känner att historien har ett stort värde och det arbete som Martin la ner är av allra största intresse. Martin skriver följande i sina anteckningar: "1926 och 1928 hade falken en annan boplatz i berget och fick två resp. tre flygga ungar. 1926 blev en av de två ungar ringmärkta. 1938 blev det tre ungar och 1939 två ungar, vilka alla ringmärktes. Tre återfynd är rapporterade (två i Dan-

mark, 1 i Frankrike). Enligt Naturhistoriska Riksmuseets statistik ringmärktes 1913-1939 sammanlagt 113 pilgrimsfalkar i Sverige. Varav återfynden blev 21".

Detta visar att aktiviteten att ringmärka inte var så stor under början av seklet som idag. Det fanns förstås mycket fler falkar än vad som rapporterades till Naturhistoriska museet. Martin fortsätter i sina anteckningar:

"Den 18 juni 1926. Vi ger oss ut den i den ljumma sommarkvällen för att titta på morkullssträck och njuta av den trolska stämningen i skog och mark. Vi cyklar ut till lokalen UK och stannar nedanför den sista bergsbranten.

Då hörs plötsligt det välbekanta skriket från

Foto: Okänd

Pilgrimsfalk fotograferad i Rättvik 1953

en pilgrimsfalk – tjö tjö tjö.... Falken jagar en morkulla, kniper den och svänger in till en avsats i branten.

Där ligger alltså falkboet, i den tredje branten från byn räknat. Ovanför boplat-

sen reser sig klipporna lodrätt mot höjden och nedanför kastar klipporna först slutande och sedan tvärbrant ned mot den djupa skogen vid bergets fot.

Falkboet ligger således mycket otillgängligt men det finns en väg, delvis horisontell, delvis vertikal. Den vilda vägen utvidgar sig till små klippavsatser. 6-7 m ovanför boet ligger den sista avsatsen. När vi nu står på denna avsats och tittar ner ser vi två vitduniga ungar sitta i sitt bo på den svåråtkomligaste klippan."

Denna berättelse är som poesi för en falkräddare och gör en ännu mer motiverad att fortsätta projektet för att slutligen få tillbaka falken i berget och kunna stå på Martins

klippa och titta ner. Han har visat mig klippan där han stod, så nu bara väntar jag på på den dagen då jag får höra det välbekanta skriket tjö tjö tjö...

Det finns säkert många fler berättelser om Pfalken och dess aktivitet i länet innan (den s.k.) katastrofen slog till. Därför uppmanar jag den som har en historia eller känner någon som kan berätta att vidarebefodra den till mig. Jag skulle uppskatta mycket att få ta del av dessa berättelser där min målsättning är att på sikt kunna sammanställa dessa och få en bild av Pfalkens utbredning i Dalarna, så som det såg ut när det var någorlunda normala förhållanden för femtio år sedan.

Ringmärkning vid Limsjön under 1990-talet

Staffan Müller

Vi hade en idé om att restaurering av Limsjön inte enbart var positivt för sjöfåglarna och vadarna utan också för tättingarna runt om i sjön. Vi hade ju bl.a. kunnat notera en uppgång på rörsångare och sävsångare samt sävsparv. Skäggesen hade ju upptäckts efter restaureringen. Genom att ringmärka de små fåglarna i nät som placerades likvärdigt år från år kunde vi notera hur tättingarna svarade på åtgärderna i sjön. Genom ringmärkningen skulle vi också få en uppfattning om vilka tättingarter som utnyttjade sjöns matförråd under flyttningstiden. Vi kan konstatera att såväl säv- som rörsångare har funnits sig väl tillrädda längs stränderna. Av återfynden att döma söker sig flertalet fåglar tillbaka efter vintervist i Afrika. Annars tycks lövsångare och grönsiska vara

de mest frekventa i området. Av den senare arten har ett återfynd gjorts under 1999 som var ringmärkt i Schweiz!

Antalet blåhakar är väl inte anmärkningsvärt, men det tycks som om de söker sig från norr till Limsjön och drar sen öster ut. Ett återfynd har vi lyckats skrapa ihop från Helsingfors.

En udda art som ringmärks regelbundet är höksångare. Den har inte noterats häcka i Dalarna, men såväl Lindängen i Orsa och Limsjön fångar fågeln som har en utbredning som vi inte känner till. Av andra kuriosarapporter kan nämnas såväl sparvuggla som sparvhök som fastnar i näten på jakt efter någon småfågel. Även vattenrall har trampat i näten.

En öländsk resa 12-15 aug 1999 - med brytande inre bränningar

Erik Yvell

In i den femte skapelsedagen "flyge ock fåglar över jorden under himmelens fäste". De välsignades och uppmanades av Herren med orden "Varen frukt-samma och föröken eder". Den tiden var herdestunden helig!

Att råda över allt detta krälände, krypande, flygande satte så Herren människan. Och bland människorna uppstod småningom ornitologerna. Troligen hämtade Jubals söner, de första som hanterade harpa och pipa (Genesis 4:21), tonkraft och rytmer från fåglarnas läten. Jubals söner var de första kulturarbetarna. Sådan har alltid den romantiska män-niskans föreställning varit, när det gällt tron på musikens födelse; dock har lärda män förklarar att ett synsätt som detta intet har med musikens ursprung att göra.

Kulturarbetaren talar sällan om ägande, då ägande sällan förunnats dem. Förvaltartanken har varit den bärande, tillväxten skall ske invärtes. Ragnar Jändels råd var: "samlen ej i världen skatter/ men i själens dolda sal".

Ragnar Jändel var diktare, hans första hustru kom från Leksand. Uppväxt var han i Blekinge. "Herre, jag har hört din stämman/ likt en vårvind stark men sval", begynte den nyss citerade dikten. Han hade hört fågelsången; och nedhukad hade han botaniserat bland markens bloms-

Ivriga skådare från Leksands Fågelklubb under våra fina resa på Ölands 1999.

ter. Ett par märkliga böcker lämnade han efter sig: Det stilla året och Blommor.

Fågelskådare är ett märkligt släkte. Det märkte jag redan under resan till Runde. Är de samlare eller förvaltare? De ser rätt grå och alldagliga ut, de flesta. I yrkesregistren återfinns de varstans. Så plötsligt slår det egenartade, hänförda ut. Människan är en religiös varelse, i synnerhet gäller det alla dem som förnekar all tro på ordning och regelbundenhet; ornitologen är en religiös varelse. Ragnar Jändel, en av våra mest religiösa lyriker, ville inte ha nyss citerade "psalm" i 1937 års psalmboksutgåva. Vilhelm Moberg jordfäste honom! Ingen svart-rock i skapelsen.

Ändå tycks hänfördheten just ligga i detta som uttrycks i Skriftens ord om de räknade huvudhåren. Ornitologen är förvaltare, en kusin till kulturarbetaren; och han skådar med sin tub, handkikare eller med sitt öra, om det står rätt till i Skapelsen. Ornitologens heliga uppgift ligger i övervakandet, inte minst i övervakandet av finansvärldens senaste uppdateringar: är det nedbrytbart naturligt, eller inte? Vilhelm Moberg hade en boktitel, som just hette Att övervaka överheten. Ornitologen har en stor förvaltargärning att fylla. Inte minst i en tid när kultur omräknas i antal sålda luncher och gästnätter. Den sanne kulturarbetaren går alltid på tvärs; och ornitologen är hans kusin på Jubals släkträd.

Försent kom jag under resan att tänka på min författarvän i Kalmar, Anders Johansson. Han hade kunnat ge oss sin bild av Alvaret och Öland. Vid det här laget har han skrivit minst tio böcker om ön. I samlingen Under träden (LTs 1983) finns dikten Skymning, som jag tycker speglar förvaltarsynens ideologi:

*Vid fönstret, i vårens början
en kväll när skymningen kommer plötsligt;
stenarna och träden betraktar mig ihärdigt,
rödhaken tystnar.
Stjärnan i trädet är ett öga.
Den ser på mig.
Också stenarna har ögon.
En sådan kväll ingår vi i träden - och
förbinds med de lugna, drömmande vattnen.
Jorden är åter en tunn skiva;
försiktigt rör den sig genom världsrymden
för att inte spilla ut floder och hav.*

Jag kikar i tub och tar del av de kunnigas kommentarer. Även om pilfinken och kråkan är mina favoritfåglar, så noterar jag Roskarlen i min lilla vaxduksbok och ögnar ige-nom det Erik Rosenberg skriver om denne i sin fältornitologiska handbok Fåglar i Sverige, mitt exemplar är biblioteksutrensat och utgivet 1953, enligt datumbladet har boken från den 18 mars 1955 till den 19 maj 1987 varit utlånad 37 gånger; exemplaret bär löpnummernoteringen 2579. Rosenberg skriver det, som stannar hos mig: "Det har träffande påpekats, att fågeln på håll ser ut, som hade han brillor på näsan".

Min reselektyr är eljest Strindbergs Inferno. Jag tar mig fram till kapitel 7, Helvetet. Miljön

och resekamraterna färgar läsningen. Jag noterar när Strindberg använder fåglar i texten. Den 14 maj 1896 noterar han i dagboken: "Sparvar ha byggt bo i röret till min kamin. De kvittra hemtrevligt som om de bodde i mitt rum." Strindberg känner nog samma vanmakt som jag själv gjorde, när kajorna placerade ett betongfast bo i vår egen imkanal till köksspisens!

Dagen på Alvaret ser vi Natthjus och Ängshök och kanske 50 övriga arter, som jag icke noterar. I turistbroschyren, som luktar mynt, läser jag i Anders Johanssons 4-spaltare Sinne- nas Öland: "En gång varje sommar brukar jag ensam övernatta ute på alvaret, nedkrupen i en sovsäck med alla stjärnor (och mygg) ovanför. Det är ett garanterat sätt att känna sin mänskliga litenhet och naturens väldighet!"

Vid Segersta fyr, efter intagna kroppkakor, träffar vi Kristian Cederroth. Han känner icke någon släkting med namnet Sigvard. Ett par dagar efter hemkomsten skriver jag till Segersta och lämnar ut titeln Hemma i det fattiga uppländska strövtåg och utsikter (LTs 1982). Och jag citerar två rader ur dikten Lera och lärka (s. 150):

*Mitt i åkern bygger
själens gråa kråka.*

Kanske skulle jag till en ornitolog också ha citerat den förmodade släktingen Sigvard Cederroths aforism (s. 178):

Det uppstår miljoner vågor varje dag på den sjö jag betraktar, men det är inte vågorna som intresserar mig utan den stillhet man säger ska finnas på djupet.

Efter den spännande ringmärkningen, där tubens arter plötsligt sitter fast i "märkarens" händer, går jag en eftermiddagstur på Ås kyrkogård. Många minns inringningar av nya år från denna kyrka och många kan erinra sig Allan Petterssons Sjunde symfoni över ett snöigt vindpinat sydöländskt landskap. Här vilar Gustaf Åsenius 1895-1929 och hans hustru Frida 1894-1980; och jag funderar över det långa änkeståndet och vad hennes okända tankar handlat om. Här finns de nedmyllade till återbruk, spårvägsförmän, smedmästare, fymästare, veterinärläkare, fiskare och lilla Marianne 1924-1926; svalorna svingar sig som akrobater utan lina kring kyrktornet och från havet kommer i pustar en från tånglukt.

Senare på kvällen vid Ottenby kungsgård, vid dammen där två hägrar flyger upp, upptäcker jag mitt livs första steglits. Jag hade tänkt på den och önskat få se den när Bergs buss rullade fram i trakterna av rucklaren Lars Wivallius barn-

Med tuben till hjälp vid Långe Jan

domsby Wivalla i Örebro. Han som lärt så många tjuvtrick under kriget och tillämpat dem alla efter Westfaliska freden, återkommit från svår fängelsetid och blivit brännvinsadvokat, stått ojordad i åtta månader efter sin död - hade måktat skriva Klagevisa över denna torra och kalla vår, där just steglitsen fått rymmas på tre rader:

*Låt kvittra, låt tittra
steglitsor små
hos granna svenska sädsärlor*

Ornitologer sover sällan på sin kvist. Sent på natten skrånglar golvbjälkarna i vandrarhemsbaracken, skratt letar sig in under tröskellösa dörrar. Vid fyratiden skrånglar åter golvbjälkarna, tramp, tramp, tramp och gå och trampa som i en text av Joe Hill. Och vid frukostbordet har de "ortodoxa" sett den ena arten efter den andra: falkar och stjärtar, hökar, spettar och mesar.

Knappast var jag själv vid gott mod. Tidigare på sommaren hade jag inte orkat en resa till min svåger, broder Johan, vid klostret i Taizé. Trots stipendium och språkkunniga medresenärer. Brödjobbet hade långsamt slutat ge inspiration. Vedbacken har känts som en befrielse.

Ändå har jag gång på gång viskat fram orden ur Werner Aspenströms dikt Gråsparven ur samlingen Ordbok (Bonniers 1976):

*Gråsparven är en sällsynt fågel.
Den döljer sig
som ax i åker.
De gyllenbruna fjädrarna,
likna eftersökta gatstenar.
Den har ett stort projekt på gång:
leva en dag till och en natt till
och en dag till ...*

Efter 31 år fri från stupor är jag tillbaka i det meningslösa. Ändå har jag, gråsparven och grårocken, ett stort projekt på gång: att överleva, att ta mig genom vändkorset, som leder mig ur en skenvärld. Därför var mina ölandsdagar ett stort äventyr. Nu läser jag vidare i Strindbergs Inferno, där kapitlet Helvetet inleds med följande meningar:

Äntligen en dags stillestånd i mina kval. Sittande i en länsstol på trappavsatsen till paviljongen betraktar jag i timtal trädgårdens växter och begrundar det förflyttna.

Fågelskådare skrattar mycket och ofta!

5 Frågor

Staffan Lind

Fråga 1: ENSYSSLA FÖR FÅGLAR

- 5p. De flesta arter gör det på våren, vissa tidigare.
- 4p. Många använder grenar, strån, mossa och dun.
- 3p. En del av häckningen.
- 2p. Göken gör det ej.
- 1p. Tillverkning av redet.

Fråga 2: EN FÅGELFAMILJ

- 5p. Tre arter inom denna familj uppträder regelbundet i landet, varav en är mindre.
- 4p. Ungfågeln är gråaktiga.
- 3p. Den fula ankungen var en sådan.
- 2p. Stora vita fåglar med lång hals.
- 1p. Namnen kan börja på knöl och sång.

Fråga 3: EN VANLIG SMÅFÅGEL

- 5p. Honan är brunare än hannen, kraftig fröätarnäbb, stjärten är gul och svart.
- 4p. Kan förväxlas med grönsiska.
- 3p. Samlas i stora flockar på hösten, besöker gärna åkrar med oljeväxter.
- 2p. Den bräker nästan som en bergfink.
- 1p. En fink vars namn börjar med gräsets färg.

Fråga 4: ETT BRA HJÄLPMEDEL

- 5p. Kan vara en utskjutbar metallkonstruktion.
- 4p. Vanligtvis tvådelad.
- 3p. En enkel kan lätt spikas ihop av trävirke.
- 2p. Med detta hjälpmedel tar man sig lätt upp till en holk.
- 1p. Ett redskap för klättring.

Fråga 5: EN PREDATOR

- 5p. Den heter *Mustela vison* på latin.
- 4p. Tar gärna andungar eftersom den lever vid vatten.
- 3p. Den är en halvmeter lång, inklusive svansen.
- 2p. Påminner mycket om en mård.
- 1p. Finns på farmer för pälsens skull.

Svaren hittar du på sid 33

Med en amatörskådare runt Limsjön

Anders Hellman

Tornet vid Statoil 06.15, maj 1999

*När jag kommer till Limsjön skiner solen men värmen dröjer en stund till.
Det är bara c:a 1-2 grader varmt men vindstilla.*

Jag går ut på plattformen längst ner på tornet och ser ut över sjön. Fåglarna gör sitt bästa för att överrösta varandra. En bit ut ser jag några småvadare som spatserar omkring och letar efter godsaker. Jag tror att det är mindre strandpipare. Tofsviporna både syns och hörs tydligt när de flyger upp och ner och hit och dit, som för att visa vilka skickliga flygare de är. Några sothöns visar sig också lite längre ut, samtidigt som enkelbeckasinen hörs på avstånd.

Jag lämnar Statoiltornet och fortsätter mot Norra tornet. Jag hör fortfarande enkelbeckasinen när jag närmar mig highland-kossorna, men den visar sig inte. Tofsviporna fortsätter att visa sina luftkonster.

Väl framme vid Norra tornet tar jag fram termoserna och häller upp lite kaffe. Tvärs över sjön, på golfbanan, ser jag en flock kanadagäss som letar efter mat. Efter kaffepausen lämnar jag tornet och traskar vidare mot Tranmyren. Då lyfter en flock strandpipare, modell mindre, från fältet till vänster om mig och flyger en bit bort. Jag går i sakta mak framåt och kommer till några stubbar där det ligger några rester efter en måltid som ägt rum för ett par dagar sedan. På menyn den dagen stod skata.

Precis när jag ska till att lämna "middagsbordet", far en flock fåglar förbi. De slår sig ner på åkern till vänster om gångvägen och efter en titt i kikaren och sedan i boken jag har med mig, visar det sig vara ljungpipare. Mellan 20 och 30 stycken. Samtidigt hörs storspoven på avstånd.

Jag närmar mig skogspartiet före golfbanan när ett par gräsänder flyr sin kos. Just när jag kliver in i skogen möts jag av en liten ekorre som sitter på en tallegren och vaksamt följer minsta rörelse jag gör.

Jag stannar och tittar på den en stund. Han sitter blickstilla tills jag börjar gå igen. Då sätter han av i full fart uppför trädstammen och försvinner.

Efter en skön promenad genom Lycka, närmar jag mig sjön igen. Återigen hör jag det ljud som tillhör storspoven. Samtidigt som jag skriver detta, kommer två gulspårvar och sätter sig bara någon meter från mig. Efter en snabb titt på vem jag är och vad jag gör, flyger de iväg.

Väl framme vid Norsbro, sätter jag mig vid dammen och tittar ut över sjön. Jag tar fram kaffet igen.

En storskrake simmar omkring och dyker ibland ner under ytan för att ta sig en fisk. Bakom mig far nötväcken fram som ett yrväder bland fröna i fröautomaten för att sedan "hoppa" upp i ett närbeläget träd. Bofinken hälsar också på bland fröna, liksom grönfink, pilfink och några småfåglar till.

Ute på sjön har ett par sothöns dykt upp, liksom ett par viggas. Den sista biten fram till Statoiltornet är varm och skön men jag ser bara redan nämnda fåglar under promenaden dit.

Det var en promenad runt Limsjön, sedd ur en amatörskådares ögon, en majmorgon 1999.

Rovdjur och vissa människor

Anders Ståhl

Vilket hat, tänker jag när jag står och lyssnar på det medelålders paret som står och gapar om vargens farlighet, och dess lömska avsikter mot människor och andra stackars djur som sätter sin fot i skogen. Ögonen lyser på paret och tänderna blänker. De pratar högt i munnen på varandra. Upphetsat. Om de hade sitt hatobjekt vargen här och nu, skulle de omedelbart slita den i stycken. Inte av hunger (de har varsin varmkorv i händerna), men av blodtörst och egen skräck.

De påminner inte så lite om den "best" de står och beskriver för mig. Ett odjur jag förresten inte riktigt känner igen beskrivningen på.

När paret till slut tystnar, och jag får en syl i vädret, frågar jag när de fått sina så svåra erfarenheter av varg, som de så ingående

beskriver. Svaret är förvånande, men samtidigt inte;

"nejdå, de har aldrig träffat på varg," och det är kanske inte så konstigt, eftersom det arga paret i princip aldrig varit ute i skogen, men; "de visste ju ändå hur det är", och "de har ju hört" och...

Foto: Lars Nilsson

Varg, *Canis lupus*

Jag försökte inleda en dialog, men tyvärr tyckte paret att det inte var roligt att prata varg längre. De fräste nåt om

"förbannade vargkramare", och stoppade i sig det sista av korvarna, mätta, belåtna och med rätt att häva ur sig vad som helst om vad som helst, kunniga eller icke.

Håhåjaja, jag sätter mig en stund och hämtar andan. Att stå i Svenska Rovdjursföreningens monter på en jakt och fiskemässa tar på krafterna minsann.

Efter några fler mera sansade samtal om rovvilt, dyker en annan figur upp och skiner med hela ansiktet. Åååhhh-varg!! Fantastiskt djur, så vackert och mäktigt.

Jag håller med så smått, och skall precis fråga om ett medlemskap i rovdjursföreningen kanske skulle vara något, när den glade inte ser så glad ut längre. Ögonen svartnar och munnen drar ihop sig. Ut strömmar en lång remsa om förbannade jägare och allt vad jakt heter, och jag håller inte med längre...

Figuren tycker att här skall minsann inte en enda levande varelse röras, och nåde den som ger sig på rovdjuren, speciellt det "heliga" djuret varg!

Håhåjaja, då var det dags igen då, fast tvärtom. Vi pratar en stund och jag försöker få figuren att förstå att vargen är egentligen som vilket annat vilt som helst, men kräver idag ett ytterst delikat hänsynstagande innan några åtgärder kan tas, gällande t.ex. jakt. Det är ju trots allt ett hos oss utrotningshotat djur (trots en liten uppgång de sista åren) vi pratar om.

Tänk tanken att det vore räven istället som

bebodde Skandinavien med ca.60 individer, då vore räven "helig"!

Att indianerna i Nordamerika betraktade vargen som en "gud" är förstäligt, eftersom de hade sina praktiska skäl för detta, något vi knappast har i dagens moderna samhälle. Att vara rovdjursromantiker är givetvis inget fel, men det har föga plats i vår rovdjurspolitik. Det gäller att skilja på myt och verklighet, annars gör man rovdjuren en björn(!)tjänst.

Nåja, figuren drog vidare medan han muttrade något om mig som "förbannade jägarpolare"... (Det närmaste jag kommit att vara jägare är mina 15 månader på Jägarskolan i Kiruna, så han hade väl rätt i något!)

När mässan var till ända och det var dags att samla intrycken och stämningarna, tror jag det är ganska rättvist att säga att det finns en stor, tyst majoritet av sansade, kanske något avvaktande, människor som är positiva till våra rovdjur. De som idag gör väsen av sig är "ytterkanterna" åt båda håll, precis som i vilken annan debatt som helst alltså.

Dessutom känns det som att vi som har att göra praktiskt med rovdjur (forskare, spårare osv), är de som känner minst rädsla för rovdjur. Men vi har å andra sidan tillgång till förstahandsuppgifter och är välinformerade om t.ex. varg, något som är väldigt viktigt för att hålla ev rädsla borta, oavsett ämne. Det borde satsas stora resurser på rovdjursinformation!

Givetvis finns det reella problem med rovdjuren, gällande t.ex. tamboskap och jakthundar, men det jobbas nu på olika lösningar för att minska skador och konflikter. Det får vi återkomma till senare.

Rapport från storholksprojektet 1999

Gunnar Lind

Redan på hösten -98 syntes tecken på att smågnagarna började öka i antal och under vintermånaderna kunde man se att det var tätt med gnagarspår på snön.

Det var därför med stor spänning vi såg fram mot de första kontrollrundorna i slutet av april. Det visade sig då att det låg slagugglor lite varstans i holkarna och när inventeringen var klar kunde vi summera ihop till 30 par. Det är det högsta antal vi någonsin har haft i holkarna. Medan vi var ute och kontrollerade slagugglorna såg vi även tornfalkar här och var på hyggena men inte i något större antal. Vid kontrollen i slutet av maj fann vi att 29 par häckade i holkarna vilket också är det bästa resultatet hittills. Vad beror då detta goda häckningsresultat på? För det första spelar den goda födosituationen en betydande roll. För det andra god tillgång på lämpliga boplatser och där har vi tack vare bidrag från Club 300 satt ut ett stort antal nya holkar.

Slagugglorna lade i genomsnitt 3,1 ägg/kull och de fick 2,7 ungar per lyckad häckning. Om man istället beräknar antalet per påbörjad häckning blir det 2,3 ungar. Fyra slagugglepar misslyckades med häckningen. En kull blev plundrad, säkerligen av mård. Hos de övriga tre paren var alla äggen obefruktade.

Tornfalkarna lade i snitt 4,9 ägg/kull och de fick fram 4,9 ungar per lyckad häckning eller 4,5 ungar per påbörjad häckning. Endast två tornfalkpar misslyckades med häckningen och i båda fallen låg de övergivna äggen kvar i holkarna.

I holkserien på ängsladorna häckade i år två par tornfalk och ett slagugglepar.

Foto: Lars Nilsson

Gunnar Lind märker Tornfalksungar

Foto: Sören Stenberg

Adult slaguggla i holk,

Club 300 stödjer projekt i Leksand

Lars Nilsson

Leksands Fågelklubb har ansökt om pengar ur Club 300 insamlingsstiftelse för fågelskydd, som en möjlighet för att fortsätta arbetet med projekt Pilgrimsfalk.

Vi har för i år beviljats ett bidrag på 10 000 kronor för att på ett progressivt sätt fortsätta arbetet med att återinföra Pilgrimsfalken till Dalarna.

Pengarna kommer att användas för att sätta upp minst två häckningsplattformar samt för att täcka kostnader för fältarbete.

Vi vill här gemensamt och samstämmigt inom Leksands Fågelklubb åtrigen tacka Club 300 och dess insamlingsfond för ytterligare ett bidrag.

Club 300

En kort presentation över Club300's verksamhet

Club 300 är en samling av fågelskådare vars intresse bland allt annat är att se och få kunskap om sällsynta fåglar i Sverige. Genom insamlingsstiftelsen samlar vi årligen in en betydande summa pengar, pengar som därefter fördelas till fågelskydd.

Den typiske Club 300-medlemmen är även medlem i SOF och ett varierande antal regionala/lokala fågelföreningar.

Hur verkar vi?

Club 300 sprider information om sällsynta fåglar via hemsidan, telefonsvarare, mobilsökarsystemet "Rixlarm", den egna tidskriften ROADRUNNER och SOF:s Vår Fågelvärld.

Telefonsvararen

Telefonsvararen är ett sk 071-nummer som lämnar färsk information om ovanliga fåglars förekomst i landet. En stor del av behållningen går till klubbens insamlingsstiftelse för fågelskydd, ett flitigt ringande på nummer 071-268 300 gagnar således fågelskyddet.

RiXlarm,

Mobilsökarsystemet, är öppet även för icke

Club 300-medlemmar. Systemet bygger på att observatören av en sällsynt fågel knappar in ett kodat meddelande på sin telefon, om vad/var/när/hur han/hon sett, varefter detta simultant via Telia:s försorg distribueras till de i dagsläget (hösten 1998) dryga 1000 abonnenterna. Ett mycket snabbt sätt att sprida information.

För ytterligare information, kontakta:

Club300 Medlemsservice

c/o Mats Nilsson

Björnskogsvägen 80, 1 tr

134 35 Gustavsberg

08-570 30173

070-624 9005

E-mail: member@club300.se

Internet: www.club300.se

Välkomna !

Leksands Fågelklubb hälsar nya och nygamla medlemmar välkomna. Tillsammans blir vi starkare för att arbeta för att fåglarnas ekologi skall förbättras i alla situationer och miljöer.

Du är varmt välkommen att delta i våra olika aktiviteter såsom månads träffarna, exkursioner/utflykter och olika projekt.

Med hälsningar Lars Nilsson

Bengt Svensson

Sten Åke Petersson

Joyne Brasar

Ulla Britt Larsson

Martin Lekselius

Ulf Mårtensson

Gerd Mårtensson

Elisabeth Marcus

Birgitta Thulén

Stina Thulén

Johanna Thulén

Frida Thulén

Erik Thulén

Lennart Nilsson

Karin Nilsson

Lars Åke Dahlf

Eva Gunnarsson

Simon Ohlsson

Anna Blomkvist

Ingrid Johansson- Limström

Magnus Dahlgren

Siv Tillsjö

Gun Persson

Ingemar Bergmark

Lotte Schwarcz

Tommy Bäck

Arne Östling

Maj-Britt Östling

Dan Lundberg

Peter Marcus

Sara Wählberg Rapp

Alf Nordin

Birger Erkers

Saimi Erkers

Lesley Morgan

Mart Uusma

Inger Erkers

Sten Lekselius

Jan Andersson

Enbent kungsörn- fortsättning

Bogdan Persson

I förra numret av "Fåglar i Leksand" stod det att läsa om kungsörnen som fångades in av Michael Sandström och Bertil Broman i skogarna i västra delen av Leksand. Den hade då utit sig mätt på en räv och orkade inte lyfta. Man misstänkte att det var något fel på fågeln och den fångades in.

Örnen visade sig vara enbent, även om detta inte hade något att göra med dess oförmåga att flyga. Det var helt enkelt övermätt. Detta är som jag tidigare har påpekat inget ovanligt. Kungsörnen gör så ibland. Man vet aldrig när nästa måltid blir av, så här gäller det att ta för sig av det dukade bordet. Nu råkade just den här fågeln sakna höger ben. En annan intressant detalj var att örnen var ringmärkt. En detalj som, så småningom, skulle visa sig vara avgörande för att lösa fallet. Örnen släpptes efter att man gjort bedömningen att den trots skadan (som ju var gammal) var i mycket gott skick. Kvar fanns spekulatörerna om vad som har hänt med dess högra ben. Och vem kunde tro att fallet skulle få en lösning? Chanserna var ju praktiskt taget obefintliga. Men det omöjliga inträffade....

Varje år inventeras ett stort antal örnrevir i Sverige. Så var det även med reviret där den enbente härstammade ifrån. Sedan 1995 då örnen kläcktes har reviret stått tomt. Man har på håll konstaterat detta och inte gått fram till själva boet. Tills i år. Även nu stod reviret tomt, men Birger Johansson gick fram till boträdet. På marken nedanför hittar han en ring, en sådan som man märker kungsörnar med. Han tar hem ringen till Alf Nordin som märker örnarna i dessa trakter. Numret som finns inpräglat kontrolleras och det visar sig vara den saknade ringen från den enbente! (Örnen var alltså ringmärkt med så kallade

färgringar, vilket innebär att båda benen var försedda med ringar) Örnen måste ha blivit av med foten redan som bounge. Men detta är inte allt. I trädet finns det gamla, men tydliga klösmärken efter björn! Allt tyder på att en björn har klättrat upp i trädet då örningen var nästan flygg. Den fick tag i ungen, men denne visade sig inte vara något lätt byte.

Örnklor är mycket farliga, även för en björn. Jag kan föreställa mig striden där björnen håller det ena benet i käkarna, medan örnen hugger med det andra och sätter klorna i angriparens nos. En kraftig smärta får björnen att släppa taget. Fågeln gör förmodligen sin första flygtur och landar kanske i ett träd, eller hamnar möjligen på marken, men björnen har fått sig en rejäl läxa och ger upp. Medan nallen slickar sina sår, går örnen mot en svår framtid. En ungfågels dåliga odds att klara av den första vintern blir inte bättre av att den får lära sig jaga med ett ben. Men, den enbente visar sig vara av det tuffa slaget. Den som klarar av en björn, han klarar även av att jaga med ett ben. Det här är verkligen en saga om en bragd. En sann saga.

Örnen var drygt tre och ett halvt år gammal då den infångades (och släpptes). Den har överlevt den första kritiska vintern och har nu alla möjligheter att bli köns mogen och vem vet, kanske den går till häckning om några år. Tills dess får vi hoppas på att den dyker upp vid vår åtel igen.

En sommar vid falkberget

Bogdan Persson

"Det är två pilgrimsfalkar vid berget!!!" Ungefär så löd det meddelande som Bror Wallbom stammade fram i mobilen en kväll i april. Falkfrossan grep genast tag i mig via luren. Dalarnas första pilgrimspar på över 30 år! För att det var dalafalkar och inga sträckande norrlänningar, det var det ingen tvekan om. De höll till vid det berget där en tvåårig hanne sågs förra sommaren och troligen även 1997.

Allt sedan jag fått Brors meddelande, funderade jag över falkarnas ursprung. Hanen var med all sannolikhet C2 som släpptes ut på Leksandsbröds silo år 1996. Denna falk som vi döpt till Pollux, medan den på falkcentralen fått namnet Knut, sågs i fjol vid de båda bergen där det nu aktuella paret höll till. Men, vem var honan? Redan de första dagarna lyckades jag se att hon hade blåa ringar på bägge fötterna, vilket innebar att hon var ettårig. Detta dämpade i och för sig glädjeruset en smula. Att ettåriga falkar går till häckning är, nämligen, ganska ovanligt. Hur som helst, fick jag i alla fall bevittna Dalarnas första pilgrimsparning på över tre decennier, så visst fanns hoppet där.

Vi som arbetar inom projektet hade bestämt att ingen störning nu fick förekomma vid bergen där falkarna höll till. Ringavläsning skulle vi satsa på först när falkarna hade gått till häckning och fått ungar, eller åtminstone ha legat på äggen ett par veckor. I det skedet är det inte längre någon fara att de överger häckningen. Av säkerhetsskäl kunde det alltså inte bli tal om att smyga runt branten med tubkikaren. Det var bara att vänta.

När maj månad hade passerat stod det tyvärr klart att det inte skulle bli någon häckning. Under tiden hade paret bestämt sig för ett av de två bergen som de vistats vid. Nedanför berget fanns det två hyggen, lämpliga att försöka läsa av falkringarna ifrån. Det ena hygget, snett nedanför till vänster, det andra nedanför och till höger om falkarnas utvalda hylla. Mellan dessa hyggen var det skog varifrån det var omöjligt att skåda.

Falkarna hade flera favoritträd som de nyttjade för vila. Vissa var bäst synliga från det högra hygget, andra från det vänstra. Jag valde först det vänstra eftersom flertalet sittplatser var synliga från detta hygge. Dock inte alla. Dessutom fanns det en brant längre norrut i berget som falkarna kunde vistas vid ibland.

När jag satt nedanför på hygget kunde jag inte se hela bergssidan, utan bara en begränsad del. Det är ganska irriterande att vänta på falk och inte ha koll på var de befinner sig, trots att de kanske bara är något hundratal meter bort. Därför var oftast Bror och (eller) Britta Wallbom med och spanade från långt håll varifrån de kunde se hela falkberget. Via

mobilttelefon fick jag rapporter om falkarnas förehavanden. Vid några tillfällen bytte jag utkiksplats då jag fått rapport om att de satt på andra ställen där det fanns god möjlighet att läsa av. I praktiken visade det sig dock att det var bättre att vänta på falkarna än att försöka smyga närmare. Det går inte att smyga på en falk. Falkens syn är mycket överlägsen vår och uppenbarar man sig plötsligt på ett nytt ställe riskerar man bara att skrämman iväg den. Efter några sådana misslyckade smygförsök, bestämde jag mig för att låta falkarna komma till mig istället. Wallboms rapporter fick endast funktionen att stilla min nyfikenhet om var paret befann sig och på det sättet bidrog de till att stärka mitt tålamod.

Operationen "ringavläsning" pågick i fem dagar under loppet om en vecka. Dagspassen varade i ca 5 timmar, då ljuset var som lämpligast. Falkarna landade vid flera tillfällen på lämpliga sitträd, men de vägrade visa sina ringar. Jag lyckades förvisso ganska snart få bekräftelse på att hanen var en 96:a, vilket styrkte tanken på att

det var Pollux eller Knut som han också kallades. Även honans färgringar kunde jag se och få bekräftelse på att hon var ettårig. Detta hade jag i och för sig sett redan tidigare under året men bemöttes då av en viss skepsis. Självaste Peter Lindberg hade sett fågeln och åldersbestämt den som adult. Hur som helst, honan var en 98:a och den hade beteckningen A på ringen. Siffran var 6 eller möjligen 0, tyckte jag. Detta kunde jag få fram de första

Foto: Bogdan persson

Pilgrimsfalk, *Falco peregrinus*. Pollux på en av sina utsiktsgrenar.

dagarna. Från mobilen på vägen hem ringde jag upp Tommy Järås på falkcentralen för att kolla vad detta innebar och då kom det smått sensationella beskedet. Ingen av falkarna som släpptes i Dalarna '98 hade beteckningen

A på sin ring. A6 var från Bohuslän och A0 från Halland! Såg jag verkligen rätt? Man börjar ju undra.

Den femte bevakningsdagen (nu från det högra hygget), kommer äntligen lösningen. Hanen sätter sig på exakt den gren där jag vill ha den. C2 syns tydligt på en röd och blå ring. Det är Pollux. Knappt fem minuter senare kommer honan, och kör iväg hanen från den grenen där ju hon vill sitta. A0 står det på en av de blåa ringarna. Hon kommer från Halland! Efter åtskilliga heta sommartimmar och många liter läsk, var fallet löst. Och det var värt mödan. Tack för stödet Bror och Britta!

Historien bakom bilden

En bild säger mer än tusen ord sägs det. Det må vara sant, men ofta avslöjar inte bilden omständigheterna under vilka den är tagen. Inte sällan döljer sig en spännande upplevelse eller händelse bakom bilden. Följetongen som du läser tar upp sådana bilder, där historien bakom nästan har mer att berätta än själva bilden.

Göken

Kalle Bergström

En dag i början av juni då jag just kommit hem från Öland så ringde en dam hem till mig och berättade att hon hade en konstig fågel på balkongen som nog inte mätte bra. Hon ville inte ta i den själv och ville därför att jag skulle komma och flytta fågeln från hennes balkong. Jag fick hennes adress och for dit.

I ena hörnet låg en gråaktig större fågel som visade sig vara en gök. Den hade blod i näb-

Målet med att sätta ut pilgrimsfalkar i Dalarna var, kanske framför allt, att överbrygga tomrummet mellan Sveriges falkstammar i syd och norr. Fyndet av Hallandshonan tyder på att detta på sikt kommer att lyckas. Redan det första etablerade paret i Dalarna är alltså ett "blandäktenskap". Fallet pekar också på hur viktigt det är att få ut hanfalkar i Dalarna. Det är ju i huvudsak dessa som återvänder till hemtrakten och lockar till sig honor. Varje nyinvandrad falk är värd sin vikt i guld. Bra jobbat Knut!

ben och var helt frånvarande. Jag tog upp den och gick ner på gården. Där försökte jag se om den kunde flyga, men det gick inte. Vi bestämde att jag skulle ta hem den, vilket gav mig lite huvudbry, för jag bor på översta våningen, fyra trappor upp i ett hyreshus. Att ha den inomhus var omöjligt.

Jag satte den bland blomkrukor på balkongen, gick och hämtade sockervatten i ett glas och matade den med en tesked och den

svalde villigt. På Öland hittade jag en tornseglare liggande på en väg. Den tog jag till fågelstationen på Ottenby och där rekommenderade man att ge den enbart sockervatten för att den skulle pigga till.

Jag lämnade göken en stund och den tog sig en lur. En timme senare var den vaken igen och fick då mera sockervatten varpå den somnade om igen. Under tiden funderade jag på vad jag skulle ge den för mat. Jag kom att tänka på den nya komposthög som hade uppstått på gården. Kanske fågeln skulle acceptera lite mask? Jag tog med mig göken och gick ner till komposten. Jag satte den på en rönngren och började gräva och komposten

visade sig vara rik på mask. När jag höll på som bäst såg jag att det kunde bli en fin bild på göken, där den satt lite frånvarande på grenen. Reultatet ser du här nedan.

Hur gick det då för göken? Jo, jag tvångsmatade den med några maskar varefter den somnade igen. Så höll det på till kvällen. Dagen efter, samma sak, men till kvällen var jag tvungen att sticka iväg ett brådslande ärende så jag missade matningen. När min fru kom hem hade göken hoppat upp på balkongracket. Efter ett tag flög den iväg. När vi tittade ut på balkongen såg vi att den hade varit och noppat på många blomblad i jakt på föda.

Gök, *Cuculus canorus*

Foto: Kalle Bergström

Svar: 1. Bobygge 2. Svanar 3. Grönfink 4. Stege 5. Mink

Gladan dansar över Fyledalen

Lars Nilsson

Under min semester i Skåne i år beslöt jag mig för att undersöka Fyledalen och dess unika naturlandskap. Jag visste egentligen väldigt lite om Fyledalen och dess historia, även vad gäller området som biotop för växter och djur, trots att jag bott i Skåne under ett antal år. Jag hade i stort sett inga andra förväntningar än att få se den röda gladan, som jag visste fanns i området. Det skulle visa sig att jag inte skulle bli besviken, mitt överraskande möte med den röda gladan kom att bli en av årets stora upplevelser.

När jag stannade vid den södra delen av Fyledalen, närmare bestämt vid Benestad, för ett första svep med kikaren så dök en vackert rödbrun fågel helt plötsligt upp, dansande med mjuka vingslag ett tiotal meter över odlingslandskapet, till flyktsättet lite likt kärnhöken. Eterhand dök de upp, den röda gladan, lite varstans. Alla lika graciöst, med ambitionen att hitta föda. Vid ett tillfälle hade jag som mest åtta glador i synfältet. Det var den röda gladan som först dök upp men senare visade även den bruna gladan upp sig, lika gracil i flykten som sin nära släkting.

Kanske var det ändå inte mängden som gjorde detta möte så unikt utan den direkta känsla av överraskning i kombination med dess eleganta uppträdande i detta oerhört vackra landskap. Förmodligen var det även denna uppvisning av självklarhet, att detta är vår biotop och vårt livsrum, som ytterligare fyllde mig med beundran och glädje. Min spontana tanke blev att så här naturligt skulle alla fåglar uppträda och ge uttryck för sin självklara existens. Inte likt många arter som idag som av olika anledningar är hotade och kämpar för sin överlevnad. Sammanlagt under dagen hade jag ca 80 observationer av totalt nio olika rovfåglar, däribland en juvenil Kungs-

örn. Jag önskar att flera fått vara med mig under den här dagen och glädjas tillsammans med mig. Fyledalen finns dock kvar och utvecklas för varje år till en landets mest unika område som växt- och fågelbiotop.

Nedan följer en kort beskrivning av området för den som vill göra ett besök i södra Skåne och Fyledalen.

Fyledalen

När man färdas på de större vägarna genom det sydostskånska backlandskapet t.ex. från Tomelilla till Sjöbo anar man föga den djupa dalgång som formar landskapet strax intill vägen. Fyledalen, som bitvis är flera hundra meter bred och ca femtio meter djup sträcker sig i en båge åt Nordväst med början strax söder om Tomelilla. Den har flera mäktiga sidodalar i öster bl.a. vid Ramsåsa och Benestad.

I dalens botten finns sandsten med högt järninnehåll. Nordost om dalen utgörs bergarten av urgamla lerskiffrar. I svaghetszonen från dessa förkastningar och veckningar har sedan uppdämda issjöar tömts på båda sidor vid istidens slut och spolat ur den mäktiga

dalen. Idag slingrar sig Fyleån genom dalen där många tillflöden utgöres av källsprång, vilket i sin tur gynnar laxöringen.

Naturen

Skåne var en gång täckt av ädel lövskog, nu är dock det mesta uppodlat. Området runt Fyledalen består till största delen av uppodlad mark. Men i vissa branta, steniga, eller fuktiga miljöer finns dock endel ursprungliga eller ålderdomliga biotoper kvar.

Fyledalens fuktiga botten betas fortfarande till största delen av de lokala böndernas kreatur. Endast i söder finns endel åkermark för spannmålsodling. I slutningarna växer fortfarande endel bokskog och längs ån finns ridåer av klibbal. De botaniska kvaliteterna ligger bl.a. till grund för bildandet av Naturreservatet Benestads backar och Skogshejdan. Detta omväxlande landskap av odlad mark, betesmark och lövskog gynnar både växter och djur. Hela Fyledalen bedöms som naturområde av högsta klass och större områden kommer förmodligen att avsättas som naturreservat framöver.

Fåglarna

Fyledalen kan överraska året runt med fynd av sällsynta fågelarter. Här ses regelbundet sådana rariteter som svart stork och sommargylling. Längs ån fiskar ofta den vackert blå kungsfiskaren. Även strömstaren kommer gärna ner från våra trakter för att övervintra vid de isfria bäckarna och under flyttningstid stannar även forsärlan till för att proviantera. Fyledalen är välkänd bland fågelskådare som under många år varit de bästa lokalerna för vinterstudier. Bland annat är det örnarna som lockar såväl kungs- som havsörn. Kungsörnen kommer ner ifrån de svenska fjällmen har även häckat under senare år. Jag fick själv tillfälle att se en både en adult och juvenil kungsörn under mitt besök. Under vintern kommer unga havsörnar ner från ostkusten eller Norge för att jaga småvilt i ett oftast snöfritt Skåne. Även stäppörn och skrikörn har observerats. Bland de vanligaste rovfåglarna kan nämnas ormråk (ljus och mörk variant), tornfalk, stenfalk, duvhök, sparvhök, fjällvråk, blå och brun kärnhök, ängshök och den så alltestädes närvarande gladan – som blivit en symbol för Fyledalen.

Glador från Lars Jonsson "Fåglar I Europa"

GRYSSENSTUGAN!

Leksands fågelklubb som tillsammans med Dalarnas Ornitologiska Förening äger en skogshuggarbarack med utblick över sjön Gryssen. Idealiskt om du längtar efter avkoppling långt från vardagens alla bekvämligheter och krav. Stugan är uppdelad i två rum. I varje rum finns fyra sovplatser, stolar och bord, diskbänk och vedspis.

Ved finns upphugget i massor.

Nere vid sjön finns även ett vindskydd med eldstad.

Foto: Lars Nilsson

Bokning sker till Sven Lyrsell på telefon 0247-10903

Pris per person 30:-, för halva stugan 100:- eller hela stugan för 200:- per dygn

Foto: Bogdan Persson

Styrelsen för Leksands Fågelklubb

Stående fr. v. Göte Bergkvist, Lars Nilsson

Sittande fr. v. Bogdan Persson, Margareta Wiman och Conny Land

Stödj fågelklubbens rov fågelprojekt!

Nu kan du köpa fågelklubbens T-tröjor och på det sättet bidra till att våra rovfåglar får en drägligare tillvaro. Vi har tryckt tröjor med motiv från våra tre största rovfågelprojekt:

- Pilgrimsfalksprojektet; turkosblå tröja
- Holkprojekt för tornfalk/slaguggla; tegelröd tröja
- Örnutfodring; vit tröja

Vi har även en grämelerad tröja med endast klubbens logga tryckt på vänstra bröstsidan.

Foto: Bogdan Persson

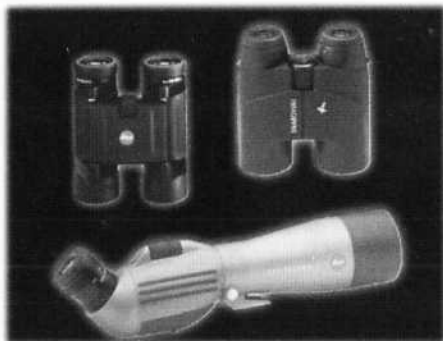
Tröjorna finns i "one size" storlek, dvs. XL och kostar 100:- st., varje tröja därutöver kostar 80:- Du beställer dem enklast genom att ringa Bogdan Persson 0247/15476, så kommer vi överens om lämpligaste leveranssätt. Det går även att beställa via inbetalningskortet när du betalar in ditt årsmedlemskap, men då blir det 25:- extra för frakten, oavsett vart du bor. Glöm inte att ange önskad modell.

Kikar du efter Tub, eller tvärtom.

Leksands fågel klubb kan erbjuda reducerade priser på i stort sett de flesta kikare, tuber och stativ ur Gunnar Olssons "Kikarguiden"

Vi har för avsikt att ha en visning i klubblokalen, mellan kl. 19.00 - 21.00 den 11 November, på en del modeller och där vi även har kikarguiden som visar övriga modeller. Erbjudandet gäller enbart fågelklubbens medlemmar och ett gemensamt inköp vid ett tillfälle. Sista beställningdag blir den 23 November och leverans beräknas ske under vecka 48. Klubben samordnar inköpen för alla och beställda varor hämtas mot full betalning i klubblokalen.

Är du intresserad ring:
Lars Nilsson på telefon 0247-33499
för ytterligare information

METRO - Ljusreklam

har tillverkat vår fina skylt intill vägen vid klubbstugan - Norsbro.

Scandinavian Photo - ställer upp för ringmärkningen!

Ringmärkningen har fått en kamera av Scandinavian Photo i Bankeryd. Den är oerhört värdefull vid dokumentering av fågellivet.

Fågelklubben tackar och bugar och uppmanar sina medlemmar att vända sig till företaget som har fullsortiment på fotoartiklar.

▶ Scandinavian Photo

7.000 fotoprodukter på ett musklicks avstånd

Leksands fågelklubb

Styrelsen

Ordförande

Lars Nilsson

Sekreterare

Margareta Wiman

tel: 0247 334 00

Kassör

Göte Bergkvist

tel: 0247 228 24

Ledamöter

Bogdan Persson

Conny Land

Projektansvariga

Projekt Pilgrimsfalk

Lars Nilsson 0247- 333 92

Projekt Berguv

Henry Pollack 0247-409 64

Projekt Lom

Conny Land 0247- 225 45

Projekt Slaguggla/ Tornfalk

Gunnar Lind 0247- 348 66

Backsvaleinventering

Bogdan Persson 0247- 154 76

Ringmärkning Limsjön

Inga-Lill P. Andersson 0241- 512 82

Örnutfodring

Bogdan Persson 0247- 154 76

Öinventering, Siljan

Thomas Henriksson 0247- 227 57

Rapportmottagare

Conny Land 0247-225 45

Gassarvet

793 70 SILJANSNÄS

Klubblokalen vid Norsbro:

Helghyra (lördag-söndag):
300 kr.

Heldagshyra (+ 6 tim):
200 kr.

Halvdagshyra (- 6 tim):
100 kr.

Bokning:

Åsa Rydell

0247-80 229